

Spre deosebire de majoritatea cercetătorilor, Koževnikov consideră că deși în ultimii cinci ani de viață, după primele crize ale necruțătoarei boli, poetul a scris puțin (cinci poezii și patru articole, inegale ca valoare), totuși ele constituie o „etapă”, ultima, în evoluția lui creatoare. O atenție deosebită acordă analizei articolului *Fintina Blanduziei* (1888) care, deși scris în stare de boală, nu este lipsit de însemnătate (așa cum afirmă unii cercetători, ca de ex. Silvian Iosifescu în lucrarea *Eminescu pe fondul literaturii universale* din volumul *Studii eminesciene* București, E.P.L. 1964, p. 729). Articolul reflectă o concepție ideologică și estetică superioară ce respinge scepticismul și pesimismul schopenhauerian, cheamă la izvorul viu al creației populare, formulează necesitatea unor idealuri sociale înalte. Prin aceasta Eminescu nu neagă romantismul, nici nu-și reneagă opera, dar întrevede genial o nouă epocă, cu noi idealuri. O interesantă paralelă între *Fintina Blanduziei* și lucrarea lui Victor Hugo *William Shakespeare încheie volumul*. În ciuda numeroaselor deosebiri în creația și drumul de viață al celor doi mari romantici, concepțiile estetice exprimate de ei în lucrările amintite sînt aproape identice. Koževnikov explică această uimitoare identitate de concepții dintre Hugo și Eminescu și prin însăși evoluția romantismului în condițiile sociale de la sfîrșitul sec. al XIX-lea. Ultimele lor opere marchează încheierea perioadei romantismului progresist clasic în literatura universală.

Este interesant să observăm că apropierea dintre Eminescu și Hugo o constată și eseistul român Mihail Ralea.

„...Poeți care cîntă actualitățile militante sînt rari — scrie el într-un articol despre V. Hugo. — Cît privește veacul al XIX-lea, dacă vom cita cîteva nume, cred că vom fi dat și lista lor completă. Unul dintre nume este al unui român: *Eminescu*. Printre celelalte, puține la număr: *Hugo*. Eminescu și Hugo au știut să facă artă mare și întreagă, poezie adevărată și pură din evenimentele zilei. *Satirele* lui Eminescu și *Les Châtiments* sînt capodopere de poezie nouă, care abia în veacul trecut se naște și pe care, probabil, un viitor vertiginos o așteaptă” (M. Ralea, *Portrete, cărți, idei*, E.P.L.U., București, 1966, p. 31).

I. Koževnikov și M. Ralea au ajuns, independent, la aceeași concluzie, a afinității dintre Eminescu și Hugo, deși cercetătorul sovietic le consideră creația sub raportul romantismului, în timp ce eseistul român avea în vedere angajarea lor socială militantă. Koževnikov admite că romantismul este nu numai „expresia unei crize spirituale”, ci și a „avîntului spiritual”, că el poate fi nu numai „reacționar”, ci și „progresist”. Întreaga sa exegeză, întemeiată pe o bogată bibliografie și pe studiul atent al operelor și variantelor din ediția Academiei, încearcă să atenueze aspectele „pesimismului eminescian”, demonstrînd caracterul progresist al romantismului său. Se conturează astfel o înțelegere a creației genialului poet care corespunde în mare măsură concluziilor lui Tudor Vianu la articolul său *Eminescu în timp*: „Imaginea lui Eminescu a evoluat puternic prin studiul și publicarea postumelor în lucrările lui G. Călinescu și Perpessicius. A ieșit la iveală un Eminescu titanic, revoluționar, cioplitor al unor blocuri uriașe, din care poeziile publicate în timpul vieții înfățișează numai cîteva aspecte. Asistăm astăzi la transformarea cea mai profundă a imaginii eminesciene din cîte s-au precedat din momentul în